

II. Den polytekniske Lærestalts 100-Aars Fest den 30. August 1929.

I et Lærerraadsmøde den 1. Marts 1928 blev der nedsat et Udvalg til at bistaa Direktøren ved Ordningen af Lærestaltens 100-Aars Fest. Udvalget kom til at bestaa af Professor i Stærkstrøms-elektroteknik A. K. Aubeck, Professor i Deskriptiv Geometri, Dr. phil. T. Bonnesen, Professor i Bygningsstatik og Elasticitetsteori P. M. Frandsen, Professor i Mekanisk Teknologi H. I. Hannover, Professor i Skibsbygning C. Hansen, Professor i Stærkstrøms-elektroteknik Absalon Larsen, Professor i Teknisk Hygiejne J. T. Lundbye, Professor i Matematik, Dr. phil. Johs. Møllerup og Professor i Teknisk Kemi P. E. Raaschou samt Professor i Teknisk Mekanik og Maskinlære, Dr. phil. E. Schou, hvilken sidste imidlertid afgik ved Døden i Efteraaret 1928, uden at han blev erstattet af et nye Medlem.

I Sommeren 1929 skulde efter de truffne Bestemmelser det 18. skandinaviske Naturforsker-møde afholdes, og Dansk Ingeniørforening havde besluttet samtidig med Den polytekniske Lærestalts Jubilæum at afholde et nordisk Ingeniørmøde, og Udvalget blev derfor straks stillet overfor Spørgsmaalet om, hvorvidt Lærestaltens Fest skulde fejres i Forbindelse med disse Møder. Efter at have overvejet Sagen nærmere indstillede Udvalget til Lærerraadet, at dette skulde ske

Udvalgets Forslag blev derefter drøftet i et Møde i Lærerraadet den 24. Maj s. A. og vedtaget af dette. Samtidig indvalgte Direktøren og Professor A. K. Aubeck i et Organisationsudvalg, der var nedsat af Dansk Ingeniørforening til Forberedelse af det nordiske Ingeniørmøde samt i et Fællesudvalg, nedsat af Bestyrelsen for det 18. skandinaviske Naturforsker-møde og det nordiske Ingeniørmøde.

Et andet Spørgsmaal, som Udvalget straks maatte behandle, var Lærestaltens Festskrift.

Paa Finanslovene for Finansaarene 1927—28 og 1928—29 var der hvert Aar bevilget 950 Kr. til Dækning af Udgifterne ved Forberedelsen af et Festskrift i Anledning af Lærestaltens 100-Aars Jubilæum. Det var Mening, at Festskriftet skulde udarbejdes af Lærestaltens Inspektør M. C. Harding, der som Forfatter af Festskriftet ved Selskabet for Naturlærens Udbredelses's 100-Aars Jubilæum og paa Grund af sit øvrige Forfatterskab samt bl. a. et ret indgaaende Kendskab til Lærestaltens Historie, mentes at have særdeles gode Forudsætninger for at kunne skrive et saadant Festskrift. Imidlertid afgik han efter at have udført visse Forarbejder ved Døden den 15. Juli 1928. Det viste sig, at Forarbejderne var sket stenografisk og ikke kunde læses, saaledes at en ny Forfatter kom til at staa paa bar Bund. I et Møde i Udvalget blev Professor H. I. Hannover bragt i

Forslag som den nye Forfatter; men han undskyldte sig med sin Alder og den Forpligtelse, han havde til at bringe sine Lærebøger i Orden inden sin Afgang, og Udvalget bad derefter Professor i Teknisk Hygiejne J. T. Lundbye om at skrive Festskriftet.

Paa Finansloven for Finansaaret 1929—30 ansøgte Læreanstalten om og fik derefter en Bevilling paa 9000 Kr. til Udgivelse af Festskriftet.

Der blev dernæst Tale om, at Læreanstalten til 100-Aars Jubilæet burde have en ny Kantate. Ved de Aarsfester, som Læreanstalten afholder hvert Aar efter Afslutningen af 2. Del af Eksamen, afsynges der en Kantate. Der var jævnlige fremkomne Udtalelser om, at denne Kantate ikke var særlig smuk eller festlig, og at den ikke helt passede til Formaålet, og Læreanstalten maatte derfor sætte særlig Pris paa, at der til Jubilæet kunde fremstilles en Kantate, som fremtidig kunde anvendes ved Aarsfesterne og bedre end den tidligere kunde bidrage til at give disse et festligt Præg. Man tænkte sig Muligheden af at indbyde til en Konkurrence, enten offentlig eller saaledes, at en Kreds af Digttere kunde indbydes til Deltagelse. Som Præmie havde man tænkt sig et Beløb paa 500 Kr. til den Forfatter, hvis Tekst blev antaget. Endvidere tænkte man sig at anmode en eller anden Komponist, om hvem det kunde antages, at han besad særlige Anlæg for at kunne komponere Musikken, om at udarbejde denne, og man ansaa et Beløb af 1000 Kr. for passende herfor. Endelig maatte der til Trykning af Kantaten og Udskrivning af Stemmer og til andre Udgifter beregnes et Beløb af 1000 Kr., saaledes at hele Udgiften vilde komme op paa 2500 Kr.

Læreanstalten gjorde i Henhold hertil Indstilling paa Finansloven for Finansaaret 1929—30. Forslaget optoges af Undervisningsministeriet og blev vedtaget af Rigsdagen. Imidlertid medførte Rigsdagens Opløsning i Foraaret 1929 en Udsættelse af Bevillingens endelige Givelse, og Læreanstalten fik kun en meget kort Frist til at gennemføre Planen.

Et nedsat Underudvalg, bestaaende af Professorerne A. K. Aubeck, Dr. T. Bonnesen, H. I. Hannover, Absalon Larsen og Dr. Johs. Mollerup, henvendte sig gennem Underudvalgets Formand, Professor H. I. Hannover, og gennem Ingeniørmødets Generalsekretær, Brandinspektør Povl Vinding, til Komponisten Carl Nielsen og bad ham ordne Sagen paa den Maade, at han komponerede Musikken, udpegede en Forfatter til at skrive Kantaten og endelig ogsaa traf de andre fornødne Foranstaltninger til Trykning og Nodesætning m. m. Han stillede sig overordentlig imødekommende over for Læreanstaltens Ønsker, som han gennemførte paa en smuk og stemningsfuld Maade.

Efter at det som nedenfor anført var bleven bestemt, at Festen skulde afholdes i Forum, maatte Musikken i første Omgang udsættes for Hornorkester og senere ændres saaledes, at den kunde spilles af

et Strygeorkester, og Hr. Carl Nielsen paatog sig ligeledes velvilligst dette uden Honorar.

Efter Hr. Carl Niensens Forslag henvendte Lærestaltan sig endvidere til Forfatteren Hans Hartvig Seedorff Pedersen, som paatog sig at skrive Teksten til den nye Kantate.

Hr. Svend Methling paatog sig efter Lærestaltens Anmodning Recitationen af den Del af Kantaten, som skulde fremsiges.

Kantaten er saalydende:

MØDET MED JORDEN

Digtning ved Polyteknisk Lærestalts 100-Aars Fest

1829 30. August 1929.

I.

Mandskoret synger:

En Funke blev tændt i det mægtige Rum,
 en Taage begyndte at gløde . . .
 Først flød den som Morild i Stjernernes Skum.
 Saa kløved den Bølgen, der rejste sig stum
 af Lufthavets væltende Øde.
 En Æterens Sejler med Ildløs ombord,
 med stormende Blaff fra den flammende Kærne.
 Saa stilnede Branden: Født var en Jord . . .
 Taagen var blevet til Stjerne!

Men Almagten aabned sit isnende Hvælv
 for Stormenes unge Titaner.
 De sang over Lavaens størknede Elv,
 de hilste med Latter det dæmpede Skælv
 fra Kimmingens røde Vulkaner.
 Og Vandene tordned mod Dalenes Dyb.
 Med kæmpende Floder slog Kilderne Følge . . .
 Da bævede Dyndet. Thi Kimen blev Kryb, —
 levende Liv i en Bølge.

Der svæver i Luften et Løvetandsfnugg . . .
 Der driver en Alge i Havet . . .
 Men nyfødte Kloder skal skinne af Dugg,
 af Lærkestemmer og Gøgekuk,
 naar vor er i Mørket begravet.
 Og glider et Lyn over Kræfternes Spil,
 kun eet skal du ane, før Portene lukkes:
 Mens Lærkerne synger, blir Stjærnerne til.
 De stiger. De straalere. De slukkes.

II.

En Mandsstemme taler:

Skovene sank . . .
 Skæltræets grenede Lampe,
 Bregnernes Vifter og Palmernes klaprende Løv
 fyldte de Sumpe og Kløfter, hvor Øglernes Kampe
 laa som en Krusning i Tidens forstenede Støv.
 Men imod Solen, der gyldned de blaa Horisonter,
 banede Manden paa labbende Poter sin Sti, —
 knugende Haanden om Flinten, naar graa Mastodonter
 drog ham som vældige, vandrende Bjerge forbi.

Stenen fik Sjæl!

Lystrede dog — som i Lænker, —
 Sigtet, der brændte under det laveste Bryn.
 Manden var blevet til Tænkter.

Tanken til Lyn!

Det ulmed. Blev borte. Det tændtes igen . . .
 Det tegnede sit Hugg, før det atter foer hen,
 med Ildskrift i Slægtens Annaler.
 Og kvaltes i Afmagt den luende Trods, —
 de styrtede Tanker blev løftet ved os
 til Flugt over Tidens Portaler:
 En Ikarosvinge staar glitrende blank
 mod Solen — og kender sin Klage forstummet.
 Thi Drømme, der bristede, Luftsyn, der sank,
 slynger vor flammende Tid som Triumfsang mod Rummet.

Der drager en Slægt imod Underets Land,
 velsignet af Kræfternes Naade.
 Men nærmer sig Tanken den yderste Rand,
 da standser den ensomme, søgende Mand
 og smiler til Stjærnernes Gaade:
 Der driver i Luften et Løvetandsfnugg
 og fylder hans Verden med Svimlen.
 En Sommerskov løves til Gøgenes Kuk . . .
 Og Lærkerne hæfter sig, vaade af Dugg,
 som tonende Klokker, ja tonende Klokker til Himlen.

III.

Mandskoret:

Tanker skal tændes og skride . . .
 Luftsyn, som Fædrene saae,
 — Bro, Aquædukt, Pyramide! —
 flimrer endnu mod det Blaa.

Smuldret er Haanden og Læben,
 Drømmen blev dækket af Jord.
 Men om den evige Stræben
 vidner et sejrende Spor.

Kaldte vi Rummet: det tomme, —
 bundløst var Gavernes Kar!
 Rig er den Dag, der skal komme,
 vendt imod Dagen, der var.
 Dette er Grublerens Naade,
 rakt ham af Stjærnernes Skaal:
 Rummet er Gaade bag Gaade,
 Mørke bag lysende Maal.

Ind i det Mulm skal vi vandre,
 ført af vort brændende Kald.
 Giv os at lyse for andre,
 følges end Flugten af Fald.
 Skovenes Billed staar tegnet
 dybt i Forgængelsens Støv.
 Men for hvert Blad, som er segnet,
 bruser det levende Løv!

IV.

Mel.: Du danske Mand . . .

Alle synger:

Vort lyse Land, du Drømmens Syn,
 højt bryder du Bølgens Pragt, —
 en Høfde, vendt mod Havets Bryn
 og Stormens vaade Magt!
 Det mindste Land i Norden;
 men dog en Plet af Jorden
 hvor Livets Flamme tændes
 med Ildglimt fra Tankens Lyn.

Flyt frem din Videns Grænseskel,
 drag stolt imod Rummets Port.
 Giv Aandens Vagtmænd Vaabenheld,
 gør Danmarks Rige stort:
 Thi lidet Land skal bjærge
 ved Tankens tunge Værge
 sin lyse Del af Dagen,
 der rinder af Lykkens Væld.

Paa et temmelig tidligt Tidspunkt kom Udvalget til at beskæftige sig med Spørgsmaalet om, hvorvidt Lærestalten skulde udnævne

Æresdoktorer i Anledning af Jubilæet, og om den i bekræftende Fald skulde indskrænke sig til kun at udnævne danske Undersaatter, eller om den ogsaa skulde udnævne skandinaviske, eventuelt ogsaa andre fremmede Landes Undersaatter, til Æresdoktorer.

Antallet af Doktorer var i Forvejen kun ringe, og der næredes derfor en vis Betænkelighed ved en saadan Promotion af Æresdoktorer. Drøftelsen resulterede dog i, at Læreanstalten skulde søge kgl. Bemyndigelse til Udnævnelse af en Række Æresdoktorer, men for at denne Række ikke skulde blive for stor, maatte der kun medtages nogle faa, 3 højest 4, fra hver Studieretning og et Par Forskere fra de eksakte Videnskabers Omraade. Der var tillige Enighed om kun at medtage Mænd uden for Læreanstaltens egen Kreds og om kun at udnævne Danske. Udvalget og Lærerraadet vilde i og for sig gerne have medtaget Ingeniører fra Udlandet og især fra de nordiske Lande; men med det ringe Antal af Æresdoktorer, der kunde udpeges, og det meget store Antal Muligheder, der forelaa, hvis man tog Udlandet med, mente man, at et Valg let vilde blive præget af Tilfældighed eller Formalisme.

Til sidst vedtog Lærerraadet en Liste, der kom til at omfatte Navnene paa følgende 12 danske Ingeniører og Videnskabsmænd i Indlandet, og 4, som var bosiddende i Udlandet. For hver især er angivet de Arbejder m. v., for hvilke de har erholdt Doktorgraden tildelt:

1. Ingeniør ved Christiani & Nielsen's Afdeling i Buenos Aires Axel Bendixsen for hans grundlæggende Værk »Die Methode der Alpha Gleichungen«, i hvilket der meddeles den første systematiske Behandling af Formforandrings-Størrelser som overtallige ved Beregning af statisk ubestemte Systemer.
2. Direktør i Akts. Burmeister & Wain, cand. polyt. Hans Henrik Blache for hans banebrydende Arbejder vedrørende Konstruktioner af Dieselmotorer, hvorved disse har faaet deres nuværende Form som Skibsmotorer.
3. Professor ved Københavns Universitet, Dr. phil. Niels Bohr, fordi Læreanstalten i Hundredaaret efter dens Grundlæggelse ved H. C. Ørsted atter ønsker at knytte en stor dansk Fysikers Navn til sit ved at tildele ham dens Æresdoktorgrad.
4. Diplomingeniør, Dr. Ing. Jens Lassen la Cour, Helsingborg, for hans fremragende teoretiske og praktiske Indsats inden for Elektroteknikken, særlig for hans Bidrag til Udviklingen af den elektriske Maskines almindelige Teori.
5. Professor ved Københavns Universitet, Dr. phil. Johannes Trolle Hjelmslev for hans dybtgaaende geometriske Undersøgelser, af hvilke en Del har deres Udspring fra hans Undervisning paa Læreanstalten, og som er bleven af varig Betydning for denne gennem hans fremragende Lærebøger.

6. Direktør i Aarhus Oliefabrik, cand. polyt. Malthé Conrad Holst, fordi han paa et strengt videnskabeligt Grundlag har opbygget en Teknik til Raffinering af Fedtstoffer til Spisebrug med det Resultat, at den danske Spiseolieindustri i en lang Aarrække har været den førende.
7. Professor i Krigsskibsbygning ved Massachusetts Institute of Technology, Kaptajn William Hovgaard for hans Afhandlinger vedrørende Skibes Fremdrivning og hans Værk Structural Design of Warships.
8. Forhenværende Overingeniør ved Københavns Gasværker Johan Otto Valdemar Irminger for hans Forsøg over Trykforholdene paa Plader og Legemer, paavirkede af strømmende Luft.
9. Telefondirektør, Ingeniør, cand. polyt. Frederik Ferdinand Wilhelm Johannsen, fordi han ved Indførelsen af Københavnssystemet for Telefoncentralfordelingen i Storbyer, af en gennemført ingeniørvidenskabelig Kontrol af Telefondriften og af en systematisk Anvendelse af Sandsynlighedsregningen paa Anlægs- og Driftsproblemer inden for Telefonien har hævet Københavns Telefon-Aktieselskab til at være et af de i teknisk Henseende ledende Telefonselskaber.
10. Fabrikant Henrik Johannes Krebs, Wilmington, Delaware, U. S. A., for hans Arbejder til Udvikling af Lithoponindustrien og for hans Virken for at hævde den videnskabelige tekniske Kemis Betydning for Udviklingen af den kemiske Industri.
11. Ingeniør, cand. polyt. Poul Sehestedt Harald Larsen for hans Arbejder til Udvikling af Cementindustrien, hvorved dansk Industri paa dette Omraade er kommen til at indtage en førende Stilling.
12. Fhv. Borgmester, cand. polyt. Holger Christian Valdemar Møller for hans betydningsfulde Ingeniørarbejder paa Havnebygningens Omraade.
13. Direktør i Akts. Burmeister & Wain, cand. polyt. Christen Overgaard for hans værkstedstekniske Arbejder, særlig hans Undersøgelser over og Udvikling af Fræseteknikken, samt hans organisatoriske Arbejder ved Ordningen af Burmeister & Wains Værksteder.
14. Ingeniør, Dr. phil. Valdemar Poulsen for hans banebrydende Bidrag til Udviklingen af den traadløse Telegrafi og Telefoni.
15. Professor, Dr. phil. & med. Søren Peter Lauritz Sørensen for hans Undersøgelser inden for Æggehvidestofkemiens Omraade og hans grundlæggende Arbejder over Opløsningers Brintionkoncentration.
16. Professor i Teoretisk og Anvendt Mekanik ved The University of Illinois, Dr. Ing., cand. polyt. Harald Malcolm Westergaard for hans elasticitetsteoretiske Arbejder, hvori han har givet betydningsfulde Bidrag til den teoretiske Behandling af vigtige bygningstekniske Problemer.

Endelig skulde Udvalget tage Stilling til Spørgsmaalet om, hvem man skulde indbyde til Deltagelse i Festen, om man skulde indskrænke sig til at indbyde Repræsentanter for nordiske Institutioner, eller om man ogsaa skulde udsende Indbydelser til Institutioner i andre Lande. Efter at have overvejet Spørgsmaalet indstillede Udvalget til Lærerraadet, og dette vedtog, at der skulde sendes Indbydelser til udenlandske Universiteter og Højskoler samt enkelte andre Forskningsinstitutter og Ingeniørforeninger, og der blev derfor indbudt en stor Mængde saadanne til at sende Repræsentanter til Festen. Fra 17 forskellige Lande blev der anmeldt 70—80 Repræsentanter, en Repræsentation, der blev stærkt forøget ved, at de mødende meget ofte ikke alene mødte frem som Repræsentant for deres eget Universitet eller Højskole, men ogsaa for andre Institutioner, og endvidere ved de talrige Telegrammer og andre Hilsener, som Læreanstalten modtog fra Universiteter, tekniske Højskoler eller andre Forskningsinstitutter hele Verden over.

Til Dækning af en Del af Udgifterne bevilgede Rigsdagen efter Forslag af Undervisningsministeriet et Beløb paa 3500 Kr.

Den store Deltagelse bevirkede, at ikke alle de mødende Repræsentanter kunde komme til at tale; det bestemtes derfor forud, at der for de fremmede Landes Vedkommende kun maatte tale en for hvert Land, og de indenlandske Repræsentanter ordnedes paa samme Maade i Grupper:

1. Statsministeren.

2. Ordfører, Rektor, Professor, Dr. phil. & techn. J. Hjelmslev. Universitetet: Rektor, Professor, Dr. J. Hjelmslev. Universitetsundervisningen i Aarhus: Rektor L. Christiansen. Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole: Direktør, Professor A. W. Mørkeberg. Det kgl. Akademi for de skønne Kunster: Direktør, Stadsarkitekt Poul Holsøe. Den farmaceutiske Læreanstalt: Direktør, Professor Emil Kofoed. Tandlægeskolen: Direktør, Professor E. R. Budtz-Jørgensen. Statens Lærerhøjskole: Forstander, Folketingsmand Vilh. Rasmussen. Købmandsskolen og Handels-højskolen: Direktør Marius Vibæk.

3. Ordfører: Ingeniør, cand. polyt. Holger Neergaard: Dansk Ingeniørforening: Ingeniør Holger Neergaard og Ingeniør Lauritz Pedersen. Det nordiske Ingeniør-møde: Direktør G. E. Hartz. Dansk Ingeniørforening, Aalborg og Omegn: Direktør K. Christensen. Dansk Ingeniørforening, Aarhus og Omegn: Telefondirektør J. Wallmann. Dansk Ingeniørforening: Fyns Afdeling: Direktør O. A. Tuxen. Dansk Ingeniørforening, Sønderjydske Afdeling: Ingeniør H. Lützhøft. Dansk Ingeniørforening, Midtjydske Afdeling: Direktør E. Boeck-Hansen. Dansk Ingeniørforening, Sydjydske Afdeling: Stadsingeniør W. Bardram. Dansk Ingeniørforening, Lolland-Falsters Afdeling: Havne- og Digeingeniør H. M. Markersen. Ingeniørforbundene: Ingeniør Carl L. E. Jensen, Baneingeniør Johs. Kristensen, Ingeniør H. O. Claudi-Hansen. Komiteen for Dansk-Amerikansk Jubilæumsfond: Ingeniør Holger Neergaard. Society of Danish Civil Engineers in Great Britain and Ireland: Statskonsulent Harald Faber. Stads- og Havneingeniørforeningen i Danmark: Kommuningeniør V. A. Westergaard. Ingeniør- og Konstruktør-Sammenslutningen: Ingeniør Will. Hansen. Dansk Selskab for Bygningsstatik: Ingeniør Otto Kierulff. Elektroteknisk Forening: Direktør A. R. Angelo. Den tekniske Forening: Professor J. Th. Lundbye. Akademisk

Arkitektforening: Arkitekt E. Monberg. G. A. Hagemanns Kollegiesamfund: Ingeniør, cand. polyt. Hjalmar Petersen.

4. Ordfører Direktør, Dr. techn. Chr. Overgaard: Industriraadet: Direktør, Dr. techn. Chr. Overgaard. Direktør Benny Dessau. Direktør P. Dorph-Broager. Direktør R. Helweg. Direktør A. Holm. Fabrikant C. F. Jarl. Telefondirektør, Dr. techn. Fr. Johannsen. Direktør, Dr. techn. Poul Larsen. Fabrikant Hjalmar Madsen. Ingeniør Julius Madsen. Professor Karl Meyer. Maskinchef Ove Munck. Direktør H. W. Pade. Direktør Poul C. Poulsen. Fabrikant Thomas B. Thrige. Direktør G. E. Hartz.

5. Ordfører: Fhv. Statsminister Th. Madsen-Mygdal: Landbrugsraadet: Fhv. Statsminister Th. Madsen-Mygdal.

6. Ordfører: Professor, Dr. phil. Martin Knudsen: Kgl. Danske Videnskabernes Selskab: Professor, Dr. phil. Martin Knudsen. Det Skandinaviske Naturforsker møde: Professor, Dr. phil. & techn. S. P. L. Sørensen. Fysisk Forening: Professor, Dr. phil. H. M. Hansen. Kemisk Forening: Professor, Dr. phil. H. Baggesgaard-Rasmussen. Matematisk Forening: Professor, Dr. phil. H. Bohr. Dansk Geologisk Forening: Professor O. B. Bøggild.

7. Ordfører: Professor, Dr. phil. A. B. Drachmann: Carlsbergfondets Direktion: Professor, Dr. phil. A. B. Drachmann. Carlsberglaboratoriets Bestyrelse: Professor, Dr. med. V. Henriques.

8. Ordfører: Professor H. I. Hannover: Selskabet for Naturlærens Udbredelse: Professor H. I. Hannover.

9. Ordfører: Telefondirektør, Dr. techn. Fr. Johannsen: Danmarks Naturvidenskabelige Samfund: Telefondirektør, Dr. techn. Fr. Johannsen. Alex. Foss' Industriefond: Fabrikant C. F. Jarl. Den polytekniske Lærestalts Fond for teknisk Kemi: Professor P. E. Raaschou. Bryggeriforeningen: Direktør B. Dessau.

10. Ordfører: Borgmester, Dr. E. Kaper: Det tekniske Selskabs Skole, København: Forstander Barner Rasmussen. Aarhus tekniske Skole: Ingeniør, cand. polyt. J. Wiid, Odense tekniske Skole: Forstander, cand. polyt. O. Windinge. Helsingør tekniske Skole: Værftschef V. Jørgensen. Teknologisk Institut: Direktør Gunnar Gregersen.

11. Ordfører: Stud. polyt. Wilfred Christensen: Polyteknikerraadet: Stud. polyt. Wilfred Christensen

12. Finland: Ordfører: Rektor, Professor, Dr. A. Hjelmman: Tekniska Högskolan: Rektor, Dr. A. Hjelmman. Åbo Akademi: Professor Walter Quist. Academia Scientiarum Fennica: Generalsekretær, Professor, Dr. Ing. Gust. Komppa. Finlands Elektroingeniörförbund: Professor B. Wuolle.

13. Island: Ordfører: Fhv. Førsteminister, Ingeniør J. Thorlaksson: Verkfæringafjelag Islands: Ingeniør J. Thorlaksson. Islands Universitet: Professor, Dr. E. Arnorsson.

14. Norge: Ordfører: Professor, Dr. Harald Pedersen: Norges Tekniske Højskole, Trondhjem: Professor, Dr. Harald Pedersen. Det kgl. Frederiks Universitet, Oslo: Professor, Dr. Lars Vegard. Det norske Videnskaps-Akademi: Professor, Dr. Otto Lous Mohr. Det kgl. norske Videnskabers Selskab, Trondhjem: Professor, Dr. philos. S. Schmidt-Nielsen. Den norske Ingeniørforening: Ingeniør Frimann Dahl. Den polytekniske Forening, Oslo: Ingeniør Peter Meinich. Den internationale elektrotekniske Kommission, Norsk Elektroteknisk Komité: Professor K. F. Jacobsen.

15. Sverige: Ordfører: Rektor, Professor T. Lindmark: Kungl. Tekniska Högskolan, Stockholm: Rektor, Professor T. Lindmark. Uppsala Universitet: Professor Filip Åkerblom. Lunds Universitet: Professor Vagn Waldried Ekman. Stockholms Högskola: Professor, phil. Dr. C. Benedicks. Chalmers Tekniska Institut, Göteborg: Rektor, Professor Hugo Grauers. Kungl. Svenska Vetenskaps Akademien, Stockholm: Professor O. Juell. Ingeniörvetenskapsakademien: Direktør, Professor Axel F. Enström. Kungl. Fysiografiska Sällskapet, Lund: Professor Carl M. Fürst. Kungl.

Vetenskaps Societeten, Upsala: Professor Filip Åkerblom. Svenska Teknologför-
eningen, Stockholm: Direktør Sigurd Nauckhoff, Skånska Ingeniørklubben, Malmö:
Direktør Harald Evers. Tekniska Samfundet, Göteborg: Hamndirektør G. Dieden.

16. Australien: Ordfører: Mr. W. A. Laidlaw: The University of West Australia:
Mr. W. A. Laidlaw.

17. Belgien: Ordfører: Professor Fernand Campus: Université de Liège: Pro-
fessor Fernand Campus.

18. Czekoslovakiet: Ordfører: Rektor, Professor François Klockner: Ceského-
vysokého učené technického v. Praze: Rektor, Professor F. Klockner. Ecole Supé-
rieure d'Architecture, Praze: Professor, Dr. Ing. Anthony Mendl.

19. England: Ordfører: Professor John Leigh Smeathman Hatton, M. A.: The
University of London and East London College: Professor J. L. S. Hatton. The
University of Birmingham: Professor J. G. Smith. The Institution of Mechanical
Engineers: Captain A. C. Jarvis. International Standard Electrical Corporation: Mr.
E. A. Brofos.

20. Frankrig: Ordfører Général Alvin: Ecole Polytechnique, Paris: Général
Alvin. Sorbonne: Professeur Gaston Julia. Ecole Centrales des Art et Manufactures:
Directeur Lens. Université de Strasbourg: Professeur J. Pommier. Ecole Nationale
des Ponts et Chaussées, Paris: Professeur M. Pâtier. Société des Ingénieurs civils
de France: Président Moutier. Bureau International des Poids et Mesures: Profes-
sor E. S. Johansen.

21. Holland og Hollandsk Indien: Ordfører: Rektor, Professor T. K. L. Sluy-
terman: Technische Hoogeschool, Delft: Rektor, Professor T. K. L. Sluyterman.
Rijksuniversiteit te Leiden: Professor, Dr. E. Hertzprung. Technische Hoogeschool,
Bandoeng: Professor Wreedenburgh.

22. Irland: Ordfører: Professor Hugh Ryan: The National University of Ireland:
Professor Hugh Ryan.

23. Italien: Ordfører: Professor Felice Garelli: R. Scuola d'Ingegneria di Torino
og Universitetet i Padua: Professor, Dr. Felice Garelli.

24. Nordamerikas forenede Stater (U. S. A.): Ordfører: Professor J. A. C. Fag-
ginger Auer: Tufts College, Massachusetts og Harvard University: Professor J. A.
C. Fagginger Auer. Cornell University, Ithaca: Professor H. Hermanson. Univer-
sity of Kentucky, Lexington: Professor emer. Henry Rhoads. Stanford University,
California: Mr. Robert Cuthbertson Swain. Colorado College: Mr. Andrew Douglas
McHendrie, A. B. Carnegie Institute of Technology: Mr. Frode Kjems. California
Institute of Technology, Pasadena: Dr. Charles C. Lauritzen. Yale University,
New Haven Conn.: Mr. J. R. Barton. The American Society of Civil Engineers, New
York: Ingeniør, cand. polyt. M. I. Nyeboe. The American Society of Mechanical
Engineers: Ingeniør, cand. polyt. F. V. Haugsted.

25. Palæstina: Ordfører: Professor D. Simonsen: The Hebrew University, Jeru-
salem: Professor D. Simonsen.

26. Tyskland: Ordfører: Rektor, Professor, Dr. Ing. Karl Wulzinger: Badische
Technische Hochschule Fridericiana, Karlsruhe: Rektor, Professor Dr. K. Wulzinger.
Die Technische Hochschule, Aachen: Rektor, Professor H. Hoff. Die Techni-
sche Hochschule, Danzig: Rektor, Professor, Dr. E. Buchwald. Die Technische
Hochschule, Braunschweig: Rektor, Professor, Dr. Ing. Ernst Terres. Die Techni-
sche Hochschule, Breslau: Rektor, Professor, Dr. K. Gottwein. Friedrich-Wilhelms
Universität, Berlin: Geheimer Regierungsrat, Professor, Dr. W. Nernst. Die ver-
einigten Friedrichs-Universität, Halle-Wittenberg: Rektor, Professor, Dr. Otto Eis-
feldt. Christian Albrechts Universität, Kiel: Rektor, Professor, Dr. W. Kossel. Uni-
versität Rostock: Rektor, Professor P. Gieseke. Albert Ludwigs-Universität, Frei-
burg i. Br.: Professor, Dr. H. Staudinger. Verein deutscher Ingenieure: Professor,

Dr. Ing. A. Nägel. Siemens Laboratorium (Siemens & Halske): Diplomingeniør Richard Swinne.

27. Østrig: Ordfører: Rektor, Professor, Dr. H. Brell: Montanistische Hochschule, Leoben: Rektor, Professor, Dr. H. Brell.

Enkelte af de anmeldte Repræsentanter fik Forfald inden Mødet.

Endvidere maatte Lærestalten træffe Bestemmelse om en særlig Ordning af Lærestaltens Fest, navnlig for Begyndelsen, idet den Omstændighed, at de fremmede Deltagere kom til midt under de Festligheder, der afholdtes af det nordiske Ingeniørmøde og det 18. skandinaviske Naturforsker-møde, gjorde en særlig Modtagelse af dem nødvendig. Der blev derfor lagt følgende Program for de fremmede Gæsters Deltagelse i Festlighederne:

Torsdag den 29. August Kl. 14⁴⁵: Velkomsttale af Lærestaltens Direktør; Professor A. K. Aubeck (paa Tysk), Professor A. R. Christensen (paa Fransk) og Professor P. E. Raaschou (paa Engelsk) gav desuden Oplysninger angaaende Mødet. Derefter tvangfrit Samvær. — Kl. 16: Nedlæggelse af Grundsten til et nyt teknisk-kemisk Institut. — Kl. 20: Festforestilling i Det kgl. Teater. Repertoire: Hakon Børresen: Den kongelige Gæst. Teksten af Hr. Svend Leopold efter Henrik Pontoppidans Fortælling. Toreadoren: Idyllisk Ballet af August Bournonville.

Fredag den 30. August Kl. 10—12: Jubilæumsfest i Forum. Deres Majestæter Kongen og Dronningen bærede Festen med deres Nærværelse. Program: 1) Præludium af Komponisten Carl Nielsen, medens Deltagerne samles. 2) Kantate af Digteren Hans Hartvig Seedorff Pedersen med Musik af Komponisten Carl Nielsen. 3) Tale af Den polytekniske Lærestalts Direktør. 4) Promotion af Æresdoktorer. 5) Overbringelse af Lykønskninger. 6) Slutningssang (synges af Forsamlingen). Recitation af Skuespiller Svend Methling og Medvirken af Studentersangforeningen under Ledelse af kgl. Kapelmester Hye-Knudsen og Den kgl. Livgardes Musikkorps i Uniform under Ledelse af Musikdirektør Th. Dyring. — Kl. 19³⁰: Nordisk Ingeniørmødes og Skandinavisk Naturforsker-mødes Banket i Forum.

Lørdag den 31. August Kl. 9³⁰: Ekskursion: Det nordiske Ingeniørmødes Udflugt til Helsingør med Østasiatisk Kompagnis Motorskib »Fionia«. — Kl. 11: The om Bord. — Kl. 11³⁰ Ankomst til Helsingør. — Kl. 12: Foredrag (paa Norsk) i Riddersalen paa Kronborg af Docent, Dr. Edgar B. Schieldrop om »Ingeniørens stilling i teknikens tidsalder«. — Kl. 14¹⁵: Frokost paa Marienlyst. — Kl. 16³⁰: Afgang fra Helsingør. — Kl. 20³⁰: Modtagelse paa Københavns Raadhus.

De fremmede Gæster erholdt altsaa en særlig Modtagelse den 29. August om Eftermiddagen Kl. 14⁴⁵ paa Den polytekniske Lærestalt, ved hvilken Lejlighed Lærestaltens Lærere kom til Stede.

Deltagerne samledes i Forhallen i Auditoriefløjen, hvor Gæster og Værter havde Lejlighed til at hilse paa hverandre, hvorefter man begav sig op i Lærestaltens store Auditorium, hvor Direktøren bød Velkommen i følgende Ord:

»Paa Den polytekniske Lærestalts Vegne byder jeg alle vore Gæster et hjerteligt Velkommen og bringer Dem vor Tak, fordi De har villet ære og glæde os ved Deres Deltagelse i vor Fest.

Jeg vil gerne have Lov til at benytte denne Lejlighed til at give forskellige Oplysninger om Festens Program og lignende.

Dansk Ingeniørforening har ønsket at understrege Betydningen af Lærestaltens Fest ved at foranledige, at der holdes et »Nordisk Ingeniørmøde« samtidig med denne, og »Det 18. skandinaviske Naturforsker møde« er ud fra lignende Betragtninger ligeledes henlagt til samme Tid.

Jeg skal herefter give nogle Oplysninger om Festens Forløb i kronologisk Orden.

Efter nogle indledende Ord her vil der blive serveret en Kop The i Forhallen og de tilstødende Auditorier her neden under. Kl. 15⁴⁵ begiver vi os over til Byggepladsen for det teknisk-kemiske Laboratorium, hvor Grundstensnedlæggelsen vil finde Sted. Efter Grundstensnedlæggelsen vil der finde en ganske enkel Servering Sted.

Kl. 20 præcis i Aften finder der en Festforestilling Sted i Det kgl. Teater.

I Morgen (Fredag) Formiddag finder den officielle, akademiske Fest Sted i Kæmpehallen Forum. Dørene aabnes Kl. 9, og jeg raader til at komme i god Tid, da der bliver stærk Trængsel. Alle maa være paa Plads Kl. 9⁵⁰, da Kongefamilien ventes præcis Kl. 10, maaske nogle Minutter før.

Ved de nævnte Festligheder er Den polytekniske Lærestalt Vært.

I Morgen (Fredag) Kl. 19³⁰ afholdes en Banket ligeledes i Kæmpehallen Forum. Ved denne Lejlighed er »Det 18. skandinaviske Naturforsker møde« og »Det nordiske Ingeniørmøde« Værter.

Lørdag finder der en Ekskursion Sted til Helsingør, Kronborg og Marienlyst. Ved denne Lejlighed er »Det nordiske Ingeniørmøde« Vært.

Lørdag Aften Kl. 20³⁰ finder der en Reception Sted i Københavns Raadhus, ved hvilken Lejlighed Københavns Kommunalbestyrelse er Vært.

Jeg haaber, De og Deres Damer alle har modtaget Adgangskort til Deltagelse i disse Festligheder, for saa vidt De har ønsket at deltage i disse. Hvis ikke, beder jeg Dem henvende Dem paa Ingeniørmødets Bureau, som forestaar alle Arrangementer og udsteder alle Kort, eller i særlige Tilfælde til mig, Lærestaltens Inspektør eller Fuldmægtig.

Kortene maa alle medbringes; særlig henledes Opmærksomheden paa Adgangs- og Pladskortene til Teatret i Aften og Festen i Morgen Formiddag og Banketten i Morgen Aften.

Det vil være os en overordentlig stor Glæde, hvis De kommer til at befinde Dem vel hos os i disse Dage, og jeg beder Dem i alle paa-kommende Tilfælde søge Vejledning hos os. Vi vil være lykkelige ved eventuelt at kunne hjælpe Dem til Rette.

Desværre kan vi ikke fra vor Side benyttes Deres Modersmaal ved Forhandlingerne, men maa anvende vort eget. Men en stor Del af de Udtalelser, der vil falde i Festens Forløb, vil komme til at fore-ligge maskinskrevet paa de tre Hovedsprog.

Til Hjælp for de Gæster, der ikke behersker noget af de nordiske Sprog, vil tre af mine Kolleger staa til Assistance, nemlig Professor P. E. Raaschou for de engelsktalende, Professor A. R. Christensen for de fransktalende og Professor A. K. Aubeck for de tysktalende.

On behalf of The Royal Technical College I have the honour to express a hearty welcome to all our English speaking guests, and to bring our thanks for the honour you have shown, and the pleasure you have given us by coming to this celebration.

My colleague, Professor Raaschou, has promised to be at your assistance during the celebrations, and in a few minutes Professor Raaschou will give some informations with regard to these.

Au nom de l'Ecole Royale Polytechnique, je souhaite cordialement la bienvenue à tous nos hôtes, parlant le français, et je les remercie d'avoir bien voulu nous faire l'honneur et le plaisir de se joindre à nous pour cette fête.

Mon collègue, le Professeur A. R. Christensen, m'a promis de se mettre à votre disposition pendant ces fêtes. D'ailleurs, il vous donnera lui-même, dans quelques minutes, des explications et autres renseignements concernant le Centénaire que nous célébrons.

Im Namen der Königlichen Teehnischen Hochschule habe ich die Ehre, alle unsere deutschsprechenden Gäste herzlichst willkommen zu heissen und Ihnen unseren Dank auszusprechen, dass Sie uns durch Ihre Teilnahme an unseren Festlichkeiten haben beehren und erfreuen wollen.

Mein Kollega, Professor A. K. Aubeck hat versprochen, Ihnen bei Ihrer Teilnahme an unseren Festlichkeiten behilflich zu sein, und Professor Aubeck wird Ihnen sogleich einige Auskünfte betreffend dieselben erteilen.

Direktøren gav derefter Ordet til Professorerne A. K. Aubeck, A. R. Christensen og P. E. Raaschou, der i den angivne Rækkefølge gav tilsvarende forretningsmæssige Oplysninger om Festlighedernes Forløb paa henholdsvis Tysk, Fransk og Engelsk.

Selskabet, der omfattede de fleste af Lærestaltens udenlandske Gæster og dens Lærere, begav sig derefter ned i Forhallen, hvor der i Mellemtiden var dækket Thebord. Efter et tvangsfrit Samvær i en halv Times Tid begav Deltagerne sig til Byggepladsen for det nye teknisk-kemiske Laboratorium.

Nedlægningen af Grundstenen den 29. August 1929, Kl. 16.

Ved Ankomsten af (jfr. S. 256) Gæsterne fra Modtagelsen paa Den polytekniske Lærestalt spillede Musikken Riberhus Marchen.

Direktøren for Den polytekniske Lærestalt besteg derefter Talerstolen og bød Velkommen i følgende Ord:

»Højtærede Forsamling!

Paa Den polytekniske Lærestalts Vegne byder jeg Dem alle Velkommen til denne lille Højtidelighed, hvormed vi nedlægger den første Sten til Lærestaltens nye teknisk-kemiske Laboratorium.

Det vil rimeligvis falde en eller anden for Brystet, at Den polytekniske Lærestalt, hvis Hovedbygning stammer fra 1890, og som i 1905 fik betydelige Udvidelser, og som endelig i Løbet af de sidste faa Aar har faaet oprettet 3 nye Laboratorier i ældre Bygninger, nemlig i Staldbygningen og i en Del af Depotbygningen paa Sølvgadens Kaserne Terræn, i Dag lægger Grundstenen til et stort teknisk-kemisk Laboratorium: At der ydermere ikke fra Lærestaltens Side lægges mindste Skjul paa, at vi har langt videregaaende Ønsker, Ønsker, som vi endda finder saa paakrævede, at vi føler os forpligtede til af yderste Evne at virke for deres snarlige Realisation. Og det tiltrods for, at Ønskerne Realisation vil give os alle forøget Arbejde; det, vi beder om, er i Virkeligheden stærkt forøgede Arbejdsmuligheder.

Grunden til, at vi beder om denne forøgede Arbejdsmulighed, er selvfølgelig ikke, at vi nu ikke kan faa Tiden til at gaa. Vi savner saa vist ikke Arbejde. Men Grunden er den, at vi ved, at hvis Den polytekniske Lærestalt ikke faar sine Laboratorier og øvrige Hjælpemidler bragt op paa Højde med Udlandets tekniske Højskoler, saa kan vi ikke i Længden uddanne en Ingeniørstand, der staar paa Højde med Udlandets.

Og kan vi ikke det, saa kan den danske Industri og andre Grene af det danske Erhvervsliv ikke klare sig i Konkurrencen med Udlandet. Vi er ikke begunstiget med Raamaterialer eller andre Naturrigdomme. Vi har her i Landet kun een Mulighed for at klare os i Kampen for Tilværelsen, nemlig at vi er lige saa dygtige og paa enkelte Punkter dygtigere end Udlandet. Dette Forhold gælder i ganske særlig Grad Ingeniørerne.

Det er strenge Betingelser, men der er ingen Vej udenom.

Lærestalten har haft vanskeligt ved at følge med i denne Udvikling.

Der er ingen Mulighed for at anbringe de store Udvidelser, som det her drejer sig om, i umiddelbar Tilslutning til Læreanstaltens nuværende Bygninger. Saadanne Udvidelser vilde gribe ganske ødelæggende ind i Botanisk Have eller Østre Anlæg og vilde sikkert ikke faa alle de paagældende Myndigheders Tilslutning.

En nærmere Undersøgelse har vist, at den eneste Mulighed for at udvide i Forbindelse med de nuværende Bygninger, er de Arealer, mellem Østervoldgade—Stokhusgade— og Rogensgade, hvorpaa vi i Øjeblikket befinder os. Læreanstalten havde tidlig sin Opmærksomhed henvendt paa denne Løsning, hvis Militæret af andre Grunde skulde rømme deres Besiddelser her. Det saa meget lyst ud for godt en halv Snes Aar siden. Der byggedes et nyt Militærhospital til Afløsning af Hospitalet i Rogensgade, og det var paa utvetydig Maade stillet Læreanstalten i Udsigt, at vi kunde regne med at komme til at disponere over de ret store Grunde, der derved blev ledige langs Rogensgade. Men der skulde jo gaa en halv Snes Aar, førend det nye Hospital toges i Brug. Det havde vi ikke regnet med, og det var et meget haardt Slag, der kostede os 10 trange Aar.

Ifølge Hærlovsforslaget af 7. August 1922 skulde Sølvgadens Kaserne afgives af Militæret, medens disses bagved liggende Grunde indtil videre skulde forblive i Militærets Besiddelse.

Vi var meget i Tvivl om, hvilken Stilling Læreanstalten skulde indtage med Hensyn til en eventuel Erhvervelse af de store Kasernebygninger. At rive dem ned kunde der fornuftigvis ikke være Tale om. At indrette dem til Læreanstaltens Brug vilde koste en Del og give brugelige, men dog ikke fuldtud tilfredsstillende Lokaler for Læreanstaltens Øjemed.

Resultatet af Overvejelserne blev dog, at vi i Juli 1922 henstillede til Undervisningsministeriet, at Sølvgadens Kaserne, saa snart ske kunde, overdroges til Læreanstalten til Indretning af Laboratorier m. m., men at Læreanstaltens Krav til Udvidelser paa ingen Maade dermed vilde være fyldestgjort. Saa snart disse bagved liggende Arealer maatte blive disponible, vilde der fremkomme Forslag ogsaa om disse Arealers Anvendelse til Læreanstaltens Udvidelse.

Vi kom saa vidt med disse Planer, at vi fik alle vedkommende Myndigheders Tilladelse til at indrette et Laboratorium for Bygningsstatik i den nærmeste Fløj af Kasernen. Men Tilladelsen blev i sidste Øjeblik mundtlig taget tilbage af den daværende Undervisningsminister. Laboratoriet blev saa til Gengæld kort efter anbragt i den gamle Staldbygning sammen med Laboratoriet for Byggeteknik. Lidt senere blev Teknologisk Laboratorium midlertidig anbragt i Depotbygningen. Bevillingerne til disse tre Laboratorier var givne til »midlertidige« Laboratorier. Og dermed var endelig disse 3 midlertidige Laboratorier anbragt. En Sag, der havde voldt baade min Forgænger, Professor Hannover og mig meget store Vanskeligheder.

Saa var Banen fri til at tage fat paa Planlæggelsen af endelige Udvidelser. Det første afgørende Skridt var her, at daværende Undervisningsminister, Fru Nina Bang, ved Skrivelse af 3. December 1926 — det var en af hendes sidste Embedshandlinger som Minister — bemyndigede Lærestalten til at lade Professor Anton Rosen udarbejde en samlet, skitse-mæssig Plan for Lærestaltens Udvidelse paa disse Grunde mellem Østervoldgade, Stokhusgade og Rigersgade. Ifølge de Ændringer, der foretoges i Hærlovsforslaget af 1922, inden dette Forslag blev endelig vedtaget, skulde Militæret nemlig ogsaa efterhaanden afgive de nævnte Grunde. Lærestalten var derfor heller ikke særlig ked af, at selve Kasernebygningerne overtoges af Ministeriet for offentlige Arbejder. Dels vil den selvfølgelig hellere bygge nye Laboratoriebygninger end indrette sig i gamle Bygninger, dels glæder vi os over det fine Naboskab. Jeg haaber, at dette Naboskab, efterhaanden som Lærestaltens Laboratorium kommer i Orden, maa virke i Retning af et endnu nøjere Samarbejde mellem Ministeriet og Lærestalten med Hensyn til Løsningen eller Undersøgelsen af tekniske Spørgsmaal.

Dette gælder iøvrigt ikke Trafikministeriet alene, men alle Ministerierne. Lærestaltens nye Forskningslaboratorier bør selvfølgelig udnyttes saa godt som muligt. Det vil ogsaa for Lærestalten være af den allerstørste Betydning at medvirke ved Løsningen af det praktiske Livs Erhvervsproblemer, og jeg tror tillige, at Lærestaltens Medvirken i mange Tilfælde vil være af Værdi for Spørgsmaalenes rette Klaring og Løsning.

Jeg skulde ikke tro, at det vil volde Vanskelighed at finde passende Former for saadant Samarbejde.

Professor Rosens skitse-mæssige Planer blev forelagt Undervisningsministeriet i Foraaret 1927, og Lærestalten fik Bemyndigelse til at lade Professor Rosen udarbejde Planen for det teknisk-kemiske Laboratorium saa vidt, at den kunde stille Forslag til de nødvendige Bevillinger for denne Bygnings Vedkommende. Og omend det ikke gik helt glat, saa lykkedes det dog paa Finansloven for 1928—29 at faa optaget en Bevilling paa 100 000 Kr. som første Del af en treaarig Bevilling paa ialt 1 100 000 Kr. til en Bygning for de teknisk-kemiske Laboratorier.

Der blev derefter af Undervisningsministeriet nedsat et Byggeudvalg bestaaende af Departementschef Graae som Formand, kgl. Bygningsinspektør, Arkitekt K. Varming, Folketingsmand, Direktør J. Chr. Jensen samt Lærestaltens Direktør.

Imidlertid døde Professor Rosen den 2. Juli i Fjor. Det er trist at tænke paa, at han ikke skulde opleve at se i hvert Fald Begyndelsen til Virkeliggørelsen af de Planer, han havde syslet saa meget med og interesserede sig saa levende for. Efter Professor Rosens Død blev Arkitektarbejdet ved Bygningen overdraget til hans første Medhjælper, Arkitekt Gjerløv-Knudsen.

Selv efter at de nødvendige Finanslovbevillinger forelaa, var Vanskelighederne dog ikke forbi, bl. a. fordi Militæret endnu ikke havde evakueret de nødvendige Bygninger og Arealer. Men Grundstensnedlæggelsen i Dag viser, at Vanskelighederne er blevne overvundne, og jeg bringer en hjertelig Tak til alle, der har medvirket hertil, ogsaa til Militærets Myndigheder. Nogle af de Forhandlinger, som alle disse Vanskeligheder har medført, har paa den anden Side ogsaa ført til saadanne Ændringer i de oprindelige Planer, som baade Læreanstalten og Arkitekten med Glæde har kunnet gaa med til.

Det teknisk-kemiske Laboratorium kommer til at rumme de 3 nu eksisterende teknisk-kemiske Laboratorier, nemlig Afdelingen for almen teknisk Kemi og for Bioteknisk Kemi, der begge har til Huse i Kemisk Fløj i den gamle Læreanstalt, og Afdelingen for Mørtel, Glas og Keramik, der for Tiden bor til Leje i en Kælder i Malmøgade.

Men Tekniken staar jo ikke stille, og det maa forudses, at der snart vil komme Krav om nye Afdelinger. Jeg skal nævne nogle saadanne Muligheder: Metallære, Havbrugsindustri og den kemiske Side af Tekstilindustrien. Men saadanne Krav kan, i hvert Fald i en antagelig lang Aarrække, imødekommes indenfor de Rammer, som denne Bygning skaber.

De teknisk-kemiske Laboratorier har hidtil haft trange Kaar, men naar denne Bygning staar færdig og vel udrustet, vil den komme til at høre blandt de bedste af de teknisk-kemiske Højskolelaboratorier. Jeg haaber og tror, at de Midler, der vil blive anvendt hertil, vil komme til at bære rig Frugt for vor tekniske Kultur og for vort Lands Erhvervsliv.

Til Slut vil jeg gerne takke Bevillingsmyndighederne, fordi de er gaaet med til Bevillingen af denne Laboratoriebygning.

Ligeledes vil jeg gerne have Lov til at bringe Undervisningsministeriet en hjertelig Tak for den Forstaaelse og Interesse, jeg altid har mødt hos Ministeriet for Læreanstaltens Forhold. Jeg vil gerne adressere denne Tak til Departementschefen. Men en ganske særlig Tak skylder jeg de tre Ministre, med hvem jeg har forhandlet om denne Sag: Fru Nina Bang, der gav Bemyndigelse til Planens Udarbejdelse den forrige Minister, Seminarieforstander Byskov, der gennemførte Bevillingen, og den nuværende Undervisningsminister, der fik de sidste Vanskeligheder ryddet af Vejen. Læreanstalten staar i Taknemmelighedsgæld til dem alle tre for den levende Interesse, hvormed de har omfattet dens Forhold og søgt at fremme dens Udvikling.«

Musikken spillede derefter: »I Danmark er jeg født...«.

Byggeudvalgets Formand, Departementschef Graae oplæste derefter Grundstensdokumentet, der var oversat paa Engelsk, Fransk og Tysk til Underretning for de fremmede Gæster, og som havde følgende Ordlyd:

»Aar 1929 i Kong Christian den Xendes 17. Regeringsaar, da Folketingsmand F. J. Borgbjerg var Undervisningsminister og Professor, Dr. phil. P. O. Pedersen Direktør for Den polytekniske Lærestalt, blev Grundstenen lagt til Lærestaltens teknisk-kemiske Laboratorium, indeholdende Laboratorier for

Almen teknisk Kemi, hvis Leder paa den Tid var Professor P. E. Raaschou,

Biotechnisk Kemi, hvis Leder var Professor, Dr. phil. & sc. S. Orla Jensen,

Mørtel, Glas og Keramik, hvis Leder var Professor, Dr. techn. A. H. M. Andreasen.

Bygningen blev opført ved Øster Voldgade paa Grunden Matr. Nr. 421 B m. fl. i Sct. Annæ Vester Kvarter i København, og Midlerne hertil blev bevilget af den danske Stat paa Finanslovene for Aarene 1928—29, 1929—30 og 1930—31.

Det af Undervisningsministeriet nedsatte Byggeudvalg, i hvis Hænder Tilsynet med Laboratoriets Opførelse var lagt, bestod af Departementschef Fr. Graae, Direktøren for Den polytekniske Lærestalt, Professor P. O. Pedersen, kgl. Bygningsinspektør, Arkitekt K. Varming og Direktør, Medlem af Folketinget J. Chr. Jensen.

Professor Anton Rosen gav det første Udkast til Laboratoriet, og efter dennes Død den 2. Juli 1928 blev Arkitekt C. O. Gjerløv-Knudsen dets Bygmester. Ingeniørarbejderne lededes af Professor E. Suenson og Docent F. C. Becker.

Den første Sten i Bygningen blev i Undervisningsministerens Forfald indmuret af Statsminister Th. Stauning for *Danmark, dets Kultur og dets Fremtids Lykke*; den anden Sten af Den polytekniske Lærestalts Direktør, Professor P. O. Pedersen, for *den videnskabelig tekniske Forsknings Fremme til Gavn og Hæder for det danske Folk*; den tredje Sten af Professor Orla-Jensen for *Ungdommens lykkelige Arbejde indenfor Laboratoriets Mure, til dens egen Udvikling og til Ære for Den polytekniske Lærestalt.*«

Statsminister Th. Stauning indmurede derefter den første Sten for Danmark, dets Kultur og dets Fremtids Lykke.

Direktøren for Den polytekniske Lærestalt indmurede derefter den anden Sten for den videnskabelig tekniske Forsknings Fremme til Gavn og Hæder for det danske Folk, og Professor, Dr. phil. & sc. Orla-Jensen den tredje Sten for Ungdommens lykkelige Arbejde indenfor Laboratoriets Mure, til dens egen Udvikling og til Ære for Den polytekniske Lærestalt.

Efter den sidste Stens Indmuring spillede Musikken en Fanfare og derpaa »Der er et yndigt Land«.

Man begav sig derefter over i den nærliggende Gymnastiksal, der ved Velvilje fra Militærmyndighedernes Side var stillet til Raadighed, og hvor der serveredes Vin og Kage.

Departementschef Graae udtalte som Byggeudvalgets Formand en Tak til alle Gæsterne, fordi de havde efterkommet Indbydelsen til at være til Stede ved denne for Den polytekniske Lærestalt saa betydningsfulde Lejlighed og en Tak til Statsministeren, fordi han i Undervisningsministerens Fraværelse personligt havde villet deltage i Ceremonierne og derigennem havde bidraget til at kaste Glans over disse. Sluttelig udtalte han til de udenlandske Gæster følgende:

»Comme président du comité administratif de ce travail de construction je me permet d'adresser nos remerciements sincères à nos visiteurs éminents parce qu'ils ont voulu nous faire l'honneur d'arriver à cette occasion, par laquelle la pose de la première pierre des laboratoires techniques de l'académie polytechnique à Copenhague a eu lieu.

La concession de la construction de ces laboratoires est le don jubilaire de l'état l'académie polytechnique.

En commençant cette construction nous en mettons l'espoir, que ça doit être l'introduction d'un agrandissement considérable de l'académie, ainsi que le coté pratique de l'enseignement et de recherche sera de niveau avec la règle théorique et scientifique de l'académie polytechnique, pendant tous les ans et de tous cotés appréciée.

C'est pourquoi que ce jour et d'une haute portée, c'est pourquoi que votre presence nous fait particulièrement plaisir.

Mesdames Messieurs, soyez les bienvenus!«

Derefter bad Fabrikant C. F. Jarl om Ordet og udtalte følgende:

»Maa jeg have Lov til at sige et Par Ord dels paa Industriraadets og den samlede Industris Vegne og dels paa egne Vegne som gammel Elev og Arbejdsgiver for en Del Fabrikkeningenører.

Det forbavsede mig i Professor P. O. Pedersens Tale at høre, at det havde voldet store Vanskeligheder at faa bevilget Pengene til denne Institution og i det hele til Lærestaltens Udvikling.

Det er jo saaledes, at Statens Indtægter strømmer fra mange Kilder, og Skattene betales af alle, hvad enten de er producerende, Lærere, Embedsmænd til at passe paa os andre og alle de andre Mennesker, der er nødvendige for et Samfund. Men alle disse Mennesker lever dog af Produktionen, og det er den, der i Virkeligheden betinger alle andres og Landets Eksistens og Økonomi. Det er derfor en af Statens fornemste Opgaver at støtte Produktionen; derved kommer Pengene hurtigst tilbage til Statskassen og til de ideelle Formaal, en Stat har.

Vi har her i Landet to store Produktionsomraader: Landbruget og Industrjen, og det er i og for sig ligegyldigt, hvilken af disse to, der eksporterer mest; det kommer mere an paa, hvorledes Landets Befolkning kan beskæftiges i disse Erhverv, og her melder Landbruget Pas for yderligere Beskæftigelse, medens Industrjen endnu kan udvikles.

Landbruget har naaet et meget højt Udviklingstrin her i Landet, og det er navnlig takket være danske Fabrikere og Ingeniører udgaaet fra Polyteknisk Lærestalt; jeg kan blot nævne de to Navne Fjord og Segelcke, der har industrialiseret Landbruget.

Til Industriens Fremgang hører flere Ting, et Marked, Kapital, Arbejdere, af hvilke der skulde være nok i hvert Fald i Følge den officielle Statistik, og saa endelig Ledere, d. v. s. dygtige Teknikere.

Disse Teknikere, der skal bære Danmark frem, bør have den bedst mulige Uddannelse; efter min Mening sker dette bedst ved en god Uddannelse i de rent teoretiske Fag og saa Uddannelse i at anvende den teoretiske Viden i Praksis nemlig ved Fag som Teknisk Kemi og Teknisk Fysik. Det glæder mig derfor i høj Grad, at der nu er oprettet et Professorat i dette sidste vigtige Fag, og at dette meget snart maa efterfølges af et Laboratorium, og det glæder mig i høj Grad, at det teknisk-kemiske Laboratorium nu med den Bygning, hvortil Grundstenen er lagt i Dag, vil faa gode Arbejdsvilkkaar.

Jeg lykønsker Landet hertil og udtaler mine bedste Ønsker for det nye Laboratoriums Trivsel.«

Formanden for Svenska Teknologföreningen, Civilingenieur, Direktør S. Nauckhoff, udtalte derefter:

»Det är helt visst ett viktigt steg i sin utveckling, som Polyteknisk Lærestalt tager i samband med sitt 100-årsjubileum, då den nu lägger grunden till en ny institutionsbyggnad, en laboratoriebyggnad för den tekniska kemien.

Allt från Julius Thomsens dagar har ju den kemiska forskningen intagit en mycket framstående ställning vid denna läroanstalt och betydelsen av den utbildning som här bibragts unga danska kemister, kan helt säkert ej överskattas.

Särskilt på tvenne speciella områden har den danska kemiska industrien kommit att intaga en ledande, ja, man kan väl säga dominerande ställning. Jag tänker på den keramiska industrien, och den därmed närbesläktade cementindustrien samt på livsmedelindustrien och speciellt bryggeri-, mejeri- och oljeindustriområdena.

Det intima sambandet mellan teknisk-vetenskaplig forskning och de nämnda industriernas frammarsch i Danmark är även för en utlänning lätt att skönja.

Då jag nu uttalar de här i Köpenhamn samlade nordiska ingenjörernas lyckönskningar till Polyteknisk Lærestalt för denna viktiga tilldragelse, ber jag att särskilt få rikta denna till min gamle vän Professor Raaschou, som jag vet länge arbetat på dessa viktiga frågors lösning och nu nått sina önskingars mål. Jag har vid olika tillfällen kunnat iakttaga att denna institution här vid anstalten haft det mycket trångt och besvärligt och kan därför väl förstå Professor Raaschou's och hans kollegors glädje över vad som nu sker.

Men jag vill också begagna tillfället at från Kungl. Tekniska Högskolan i Stockholm i egenskap av ledamot av dess direktion och på uppdrag av dess här närvarande rektor, framföra hjärtliga lyckönskningar til Polyteknisk Lærestalt.

Av egen erfarenhet veta vi hemma i Sverige vad goda laboratorier betyda för teknisk forskning och gedigen utbildning inom alla områden och ej minst inom kemien, och det var också därför som den kemiska industriens representanter på sin tid med stor glädje hälsade tillkomsten av den nya kemiska institutionsbyggnaden i Stockholm. Vi räkna med, att den kemiska industrien och därmed landet i sin helhet inom en nära framtid skall kunna börja skörda frukterna av de uppoffringar som då gjordes.

Helt visst kommer utvecklingen även här i landet att visa det samma och till denna utveckling lyckönska vi av fullaste hjärta den Polytekniske Lærestalt på denna dag.«

Dernæst holdt Geheimer Regierungsrat, Professor, Dr. W. Nernst fra Berlins Universitet følgende Tale:

»Der freundlichen an mich ergangenen Aufforderung folgend habe ich die hohe Ehre, im Namen der Berliner Universität der Polytechnischen Hochschule zu Kopenhagen die wärmsten Glückwünsche zu der Feier, deren Zeugen wir soeben waren, zu übermitteln. Mit der Berliner Universität steht in enger Beziehung die Kaiser Wilhelm-Gesellschaft, die gerade in den letzten Jahren neue Forschungsinstitute errichtet hat, die in derselben Richtung sich betätigen sollen, wie die Abteilungen Ihres neuen technisch-chemischen Laboratoriums. Gegenwärtig, wo es den Anschein gewinnt, als ob durch quantentheoretische Untersuchungen, ganz im Sinne Ihres grossen Physikers N. Bohr, das Rätsel der chemischen Affinität immer mehr entschleiert werden wird, darf ich als Physiker wohl wünschen, dass auch ein guter physikalischer Geist über den neuen Arbeitsstätten der Chemie schweben möge, wie ja auch zu den Begründern Ihrer Technischen Hochschule der grosse Physiker gehörte, dessen Denkmal wir soeben betrachten konnten. Und noch eine kleine historische Reminenz wollen Sie mir gestatten; hier in Kopenhagen wurde kürzlich, und zwar angeregt durch wesentlich physikalische Betrachtungen, eine neue seltene Erde, die nach Ihrer Stadt benannt wurde, entdeckt. Ich aber möchte Ihnen wünschen, dass der Boden, auf dem sich demnächst die neue Heimstätte chemischer Arbeit erheben wird, kein Stück »seltener Erde« bleiben möchte, dass vielmehr in den kommenden Jahrzehnten zahlreiche Jünger der Chemie aus Kopenhagen und Dänemark dann aber auch aus allen nordischen Staaten, ja schliesslich aus der ganzen Welt dieses Stückchen Erde in reichlichstem Masse beleben möchten, ganz im Sinne eines schönen rheinischen Liedes, das mit den Worten beginnt: »Strömt herbei Ihr Völkerscharen.«

Præsidenten for »Société des Ingénieurs civils de France«, M. Moutier, udtalte derpaa:

»Le Président des Ingénieurs Civils de France est très heureux de prendre ici la parole au nom de la délégation française, au cours de l'une des fêtes grandioses, qui se déroulent si magnifiquement, du Centenaire de l'Ecole Polytechnique de Copenhague.

Il se réjouit, en même temps, d'être l'interprète d'une nation soeur, suivant la demande qui lui en a été faite expressément par Monsieur le Professeur Campus, délégué de la Belgique.

La pose de la première pierre du nouvel édifice pour la grand Etablissement d'instruction donne bien la preuve que ses dirigeants et les pouvoirs publics entendent mettre les moyens à la hauteur d'une notoriété, à laquelle nous sommes venus précisément rendre ici un hommage particulier.

Nous souhaitons que la nouvelle expansion que prend l'Ecole Polytechnique de Copenhague lui ménage un nouveau succès, digne des précédents, dans cette atmosphère de Paix Universelle qui nous pousse vers les plus grands ideals«.

Endelig udtalte Statsminister Th. Stauning følgende:

»Jeg vil ikke undlade at lykønske Polyteknisk Læreanstalt til den Udvidelse af Virksomheden, hvortil Grunden nu er lagt.

For dansk Erhvervsliv og dermed for hele Samfundet har Læreanstalten igennem Aarene ydet en værdifuld Indsats, og jeg haaber, at den paabegyndte Udvidelse, der sikkert maa følges af anden Udvidelse, i forøget Grad vil bidrage til Fremme af Landets Erhvervs-muligheder og dermed til Formindskelse af den Arbejdsløshed, der saa længe har været Landets Ulykke.

Udviklingen af det videnskabelige Arbejde til intimt Samvirken med det praktiske Liv maa være Maalet for den nye Virksomhed som for den gamle, og idet jeg udtaler Haabet om, at det nye Institut, ligesom det gamle, vil øve Gerning til Held og til Ære for vort Folk og vort Land, udbringer jeg et Leve for vort Fædreland: Leve Danmark.«

Mellem Talerne spillede Musikken.

Angaaende Forløbet af Læreanstaltens 100-Aars Fest skal iøvrigt henvises til den særlige Beretning, der er udkommet herom.

III. Den polytekniske Læreanstalts Personaleforhold.

1. Oversigt over Afgang og Ansættelser i Beretningsaaret 1928—29.

Den polytekniske Læreanstalt maa blandt de Begivenheder, der er indtraadt i Aarets Løb, dybt beklage Tabet af Professor i Teknisk